

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{11}{27}$ = November 27-dikén

1830

A' Kecskés várat illető eredet- íráások végezete (47-dik Szám)

Ezen oklevelet 1-ső Károly Király ugyantsak 1313-ban, megerősítette, és tulajdon adomány-Levelébe foglalta. Károly Királynak pedig ezen Levele eredetképpen megvagyon a' magyarországi Kamara' Levelestárában, a' honnan Gróf Szechenyi Ferentz keze íratthai gyűjteménye számára: Codex Diplomaticus Szechenyanus T. IV. Nro. 15 leíratta. Kátona István Károly Királynak ezen megerősítő adomány-Levelét Kornides' keze íratthajból ösmérte ugyan, de Tom. VIII p. 284, 285, tsak kezdetét, és végét (kihagyván a' megerősített, és elébb e-
léhozott káptalanbeli oklevelet) botsá-
totta közre.

A' Magyar nyelv-mivelő Társaság' munkái' első darabjának 154-dik lapján olvassuk, hogy ezen várat 1469-dik esztendőben ily' név alatt: "*Castrum Ketskés*" Monoszlói Csopor Miklós Erdélyi Vajda mint tulajdonát bírta legyen, az ere szolgáló oklevelet nem láttuk ugyan még eddig, de annyi bizonyos, hogy 1484-ben Mátyás Király idejében, akkori Erdélyi Vajda Báthory István, ezen várat nem mint tulajdonát, hanem hivatala után bírta, és hogy Mátyás Király bizonyosága szerint, ezen vár a' régi

Magyar Királyok által a' szomszéd Környék' védelmére építettett, vagy legalább helyre állítottott, és hogy 1484-ben ezen vár rosz emberek' lappangó helyévé vált legyen, a' honnan ők a' szomszéd Vidéket, és főképpen az Erdélyi Püspökök' és Káptalan' Jóságait pusztították. Ezt bizonyítja Mátyás Király következendő parantsolattja: —

“Nos Mathias D. G. Rex Hungariae Bohemiae . . . magnifico viro Comiti Stephano Báthory Vajvodæ nostro Transilvano salutem cum favore. Ex continuis querelis nostri Reverendi Ladislai Geréb electi, et confirmati Ecclesiae Alben-sis Transilvaniae, non sine Regiae Majestatis nostrae indignatione intelligimus, Castellanus vestrum castrum Kechkes contemptis Regni legibus, mandatisque nostris, ipsum Castrum in defensam Regni, et tutamen advicinantium Possessionum a praedecessoribus nostris Hungariae olim Regibus salubriter exstructum, et initio Regni nostri restauratum, in latro-num vilissimae plebis asylum convertisse, unde continuae damnificationes dicto Episcopo, et eius Capitulo in eius possessionibus, Johbagionumque bonis effluerent, et ipsum Castellanium vestrum, qua maleficorum primipilarium et ductorem, haec scitu, et jussu vestro fecisse palam profiteri. Quum autem Castrum hoc a pra-

decessoribus nostris nec vobis nec vero praedecessoribus tuis Transilvaniae Vajvodis ideo collatum sciamus, ut inde injuriarum, damnorumque scaturigines permanerent, sed potius, ut inde defensa circumditorum locorum secura redderetur, hinc vobis harum serie firmissimo nostro sub mandato praecipiendo injungimus, ut Castellatum vestrum, nefariamque plebis vilissimae multitudinem eliminando, exauctorandoque, castrum ipsum pro debito muneris vestri rite provideri faciatis, taliterque futuris similibus querimoniis, damnificationibusque modum ponere noveritis; secus nullatenus facturi, gratiae nostrae sub amissione. Datum Budae Dominica proxima post festum Michaelis Archangeli a D. 1484.“

(*Dobai József Gyűjteményéből*).

Mátyás Királynak ezen tilalma ha nem is mindjárt akkor; de legalább később időben sikeretlen maradt, mert 1515 felé annyira elenyészett ezen vár dísz, hogy csak tolvajok, latrok, és gyűlevész népségnek lett lakhelye, menedéke és erőssége. Ezt az Erdélyiek, főképpen a Fejérvármegyei nemesség, tovább el nem szenvedhetvén, és prédáló kitérőseit el nem tűrhethetvén, nem csak Követek által 2-dik Lajos Királynak keserves panaszt nyújtottak; hanem, fegyveres kézzel, és erővel a várra rohantak, és gyűlevész lakosságait kemény tsapással megselepték, utóljára pedig maga Lajos Király veszélyesnek látván, és tartván, ezen vár erősségét, 1515-ben azt elrontatni parantsolta.

“Nos Petrus Beryslo Episcopus Ecclesiae Vesprimiensis, eiusdemque loci Comes perpetuus, Reginalis Majestatis summus Cancellarius, ac serenissimi D. Vladislai Hung. Dalm. Croat. ac Slav. Regis Thesaurarius, ac Dalm. ac Slav. Banus, universis nobilibus partium Regiae Serenitatis Transilvanarum, signan-

ter Comitatus Albensis, nomine, et ex speciali mandato eius serenitatis Regiae significo cum favore, quod licet Regia Serenitas tumultum illum, quo nuperis diebus in Castrum eius Kechkés irruistis, universamque populorum turbam ibidem quasi ex insidiis in vicinas oras; damna, et latrocinia inferentem minus recto servato Ordine; et modo irruistis, ac Blasium de Fadid licet de reliquo inocentem, viam tamen per possessiones suas in dictum castrum irruendi populis vestris armata manu cuncta depopulantibus interdicientem interemistis, nullatenus approbare valeat, interim tamen ne Castrum hoc porro quoque Latronum spelunca, et fugitivorum receptaculum esse possit, hinc maturo praehabito consilio, et ex consensu Baronum, Praelatorumque Regni sui Hungariae determinandum, mandandumque invenerit, ut Castrum Kechkés dirrutis propugnaculis et turribus radicibus evellatur, quosuper speciale dedit per nuncios vestros mandatum ad D. Vajvodam partium istarum Transilvanarum, vosque per nos ad quietem relegari jubet; Datum Budae ipso Die S. Catharinae Virginis festo a D. 1515.“—

Igy leve vége Kechkés Várának! — ma, csak omladékai és régi emléke, nem pedig története gyönyörködteti az utazót.

Gróf Kemény József.

A' gójjákról

Midőn én még, így ír egy katona-tiszt, a' muszka-német ezerebben valék, 1815-ban április hónapban, Hamburg és Haarbürg között, a' kompániámmal, egy majorházba szállék kvártéljba, az hol, a' több majorságok között az udvaron több gójják valának, a' mellyek között egy, minthogy sárga sejem pántlika vala a' nyakában, szemembe ötlék. Midőn én ezen megkülönböztetés éránt kérdezős-

ködtém volna, a' Majoros azt mondá, a' melyen a' góják múltának a' mi ő-
 hogy ő annak a' nyakába a' közelebbi szi és téli hónapjainkban.

Balog Miklós.

Elmélkedés

A' nép erköltsi tökéletesítésére vezető eszközökről, és előmenetelét gátló akadályokról.

A' népeknek úgy megvagyon a' magok különös karakterek, virtussok, és vétkek, mint az egyes embereknek, és azon külömbségnek okait, mely ezen tekintetben a' népek között szembe tűnő, a' vizsgálódó éppen úgy megtalálja, mint az egyes emberek egymástulvaló külömbségeknek.

Ha vissza-tekintünk az eltölt időkre: láttjuk ugyanazon nemzetek, ugyanazon ég hajlat alatt, miként emelkedtenek a' kimiveltség, virtusok, és szorgalmatoság gráditsain, és miként szállottanak alá. Nézzük-meg a' régi, és mostani Görög, és Olaszország lakosságait, feltaláljuk a' külömbséget, észre vehettjük annak okait. Ha a' jelenvaló időbe fenn álló népeket vizsgáljuk, szembe tűnő, és megmagyarázható azoknál is a' nagy külömbség.

Az ember az Isten képe, és ha külső bé-foljások, vagy elmulatások által a' természeti érzések benne meg nem fojtanak, vagy rosz felé nem vezetnek megfelel azon felséges képnek, melyre teremtetett.

A' polgári társaság boldogságának talpköve, erejének legbizonyosabb oszlopa a' nép-tzélarányos kimiveltsége, és erköltsisége. Meggyőz ezen igasságról a' józan okosság, mutatják az eltölt idők történetei. Erőssek voltanak, és nevedtek a' Státusok, míg a' jó erköltsök betsben tartattak; hanyatlani kezdettek, mihelyt az erköltsök romlottóságának pestisse el-áradott a' hazafiak között. Így gyengült apránként, és így omlott végre

ködtém volna, a' Majoros azt mondá, hogy ő annak a' nyakába a' közelebbi őszi és téli hónapjainkban. A' Majoros megígéré, hogy ezt a' próbát egy iffjabb góján tenné-meg; mivel' ha a' góják, mint már ez is, háromszor's négyszer azt a' nagy utat megtették, gyengéknek érzik magokat, s itt maradnak. Midőn én már 1827-ben az Ezeredtőlvaló elbótsáttatásomat megnyertem volna, esztendővel azután egy utat tettem Hamburg-felé, és történetből ismét ára a' helyre mentem, az hol a' góját láttam volt. — Az én elébbeni gazdám, a' majoros, tsak-hamar rám-esmért, és midőn az együtt-beszéllés tsak-hamar a' gójákra ment, egy más szobából egy sárga sejem pántlikát hozza ő' ki, a' melyre fekete tussal ánglus nyelven ezek a' szók valának írva: "Kedves Jankol! (a' gója neve) a' hová mégy, köszöntsöd ott a' jó Németeket és útazz szerentsésen! Tellitseheri. (egy nevezetes helyek az Ánglusoknak a' Malabári parton, mintegy 5000 lakosokkal). "Februarius' 10-dikén, 1814." A' gója azon esztendőben, április hónapban jött volt vissza Hamburgba ezzel a' pántlikával. — nap-keleti India tehát az a' tartomány,

egybe a' roppant Római birodalom, mely-lyet a' jó erköltsek, és igaz hazafiság oriássá nevelterek vala.

Elő-adom röviden, mert hosszas ki-terjeszkedést a' Társalkodó' tzelja meg nem enged, azon főbb eszközöket mely-lyek egy Státusban a' hazafiak erköltsi kimivelődéseket elő segítik, és azon a- kadályokat, mellyeknek el-hárítása el- multhatatlan feltétele a' nép erköltsi job- bülésának.

1-ben Azon benyomások, mellyeket a' gyermeki gyenge ártatlan szív vészen, megmaradnak az egész életen keresztül; a' nevelés formálja, és tészí az embert emberré. Ezen tökéletesítés eszközére kell minden jól elrendelt Státusnak figyelme- tességét fordítani. A' mely emberbe a' tisz- ta erköltsi, vallásos érzések ideje korán felserkentetnek, a' ki megtanulta Feje- delméhez, a' törvényhez, elől-jároihoz, embertársaihoz, hazafiaihozvaló, és házi társaságbéli kötelelességeit, megértette, hogy a' törvénytől kiszabott engedelmess- ég elmulthatatlan feltétele a' közbóldog- ságnak, és a' munkásság a' jóllételnek, és által-látta helyeztetésének, hazafiai- val fenn-álló egybe köttetésének okait; érti hogy a' Státus nagy machinájában minden tag tzel, és eszköz is; hogy a- zon bóldogságba, s nyugodalomba, mely- lyet a' köztársaság magával hoz, tsak úgy vehetnek részt az egyes tagok, ha a' fenn-állására elmulthatatlan terheket hor- dozzák, az olyan könnyen igazgatható, és hasznos tagja leszen a' társaságnak.

A' miveletlen, és ezen esméretek nél- kül szükölködő emberek nem formálhat- nak egy bóldog, és virágzó Státust; le- het ugyan az ilyeneket szüntelen tartó kénszerítés által úgy mint az állatot hasz- nálni, de tsak addig, míg a' kénszerítő erő taszítja, vagy taszíthatja, ha ez meg- szűnik vége az engedelmességnak, és azt sokszor dühös ellentállás váltja-fel.

A' felsőbb, közép, és alsóbb ugyne- vezett trivialis oskolák közönséges fel- állítása az első elmulthatatlan lépés a' nép lelki, és erköltsi kimivelésére, hogy min- den hazafi, és hazaléánya a' maga helye, és elrendeltetése szerént formálhassa ki lelkét és szívét a' köztársaság hasznára. Hogy pedig ezen kimivelődés tzel ará- nyos, állandó, és egyforma légyen, mind a' tanítók formálására, mind kötelelessé- gek teljesítésére—nézve szükséges állandó felvígyázatnak lenni.

2-szor A' vallásos tiszta érzések az egy- egyes emberbe az igaz erköltsiség felsér- kentői, és véd angyalai, ezek vigasztalói; batoritói a' szerentsétlenségek kö- zött, ezek tartoztatják-el a' gonosz tse- lekedetektől ott, a' hol a' törvény, és előljárók a' titkok kárpitja-alá nem hat- hatnak. A' vallás a' Státus oszlopa, e' nél- kül egy polgári alkotmány fenn nem ál- lott, és fenn nem állhat.

A' gyermekekbe betsepegtetett vallásos tiszta érzéseket az élet gondjai elfelej- tetik, a' sokféle kísértetek kitorlik, ha az életen keresztül buzgó, értelmes ta- nítók meg nem újítják, és nem tökél- letesítik azokat. Ez a' Papi rend szép tisztje. — Gondoskodni kell a' Státusnak, hogy ki mivelt eszü, virtuos, tudos, és buzgó papok készüljenek, kik halgatóiknak szí- vekbe óltsák a' Jésus isteni tudományát, mely lélek, és élet, melynek talp köve; és főbb törvénye nem tsak a' türedelem, hanem a' közönséges felebaráti szeretet; hogy ne légyen azoknak vallásbeli gya- korlások tsupa megszokott mechanizmus, melynek a' szív nemesítésére befeljárása nintsen.—Más vallások kissebbítésével a' türeelmet és szeretetet ne írtsák-ki hal- gatóik szívéből.—Tisztelje minden a' más hitét, meggyőződését, és lelki nyugo- dalmát. Az értelmes meggyőzés nélkül világi haszonnalvaló ketsegtetéssel, s e- rőszakkalvaló térítésekkel ne aláztassék

meg a' vallás méltósága; mert ez által meghűl a' köz-néphe a' vallás tisztelete, megszokja az a' vallást mint árru portékát úgy nézni, meg olyan hijábanvaló dolognak, mellyet mint a' köntöst felvenni, és levetni lehet a' szívnek minden híre nélkül.

3-szor A' tunyaság egyes emberekbe úgy-mint nemzetekbe a' gonosz tselekedetek kútfeje, a' munkásság a' virtusok édes anyja. A' szorgalmatos munkásság felserkentésére, a' módok kiszolgáltatása hogy az alattvalók munkásságok által élelmeket megszerezhessék, sorsokat jobbíthassák, és azon bátorság, hogy munkássága gyümöltsevel minden élhessen, és attól meg ne fosztattassék, tarthattják a' népet közönséges hasznos, tzélarányos, szakadatlan munkásságba, mely a' pölgári, és erköltsi virtusoknak palladiuma.

4-szer Kötelességek hív, és pontos teljesítését tsak ott lehet várni, a' hol azok megvagnak határozva, és a' hol azoknak az igazgatás által a' Státus szükségéhez, és az alattvalók tehetségéhez mérsékelve kiszabott mértéken fejlűvaló emelése nintsen a' tisztviselők ön kényenyére hívva. A' hol ez ellenkezőleg vagon önként következik egy felől, hogy előre nem gondoskodhatik a' pölgár, de nem is elégséges gondoskodni a' reá tett, vagy szállható terhek meg szerzéséről, adósságba veri magát, elszegényedik, és mint egy kéntelen rosz tselekedetekre vemedni, más-felől magát az igasságon fejlű látván terheltetve lenni, azt hiszi hogy nekie is szabad másokkal úgy bánni, s így apránként minden moralis. érzése elfajűl. Midön látja hogy véres verjűtékének gyümöltsetől ön kény szerént sokszor igasságtalanul megfosztatik, elveszti kedvét a' munkásságtól tunyává lészen, a' tunyaság pedig a' gonosz tselekedeteknek forrása.

5-szer Nagy beföljása vagon az em-

berék karakterére a' velle-való bánásnak. Szelid engedelmes, nemes tselekedetekre hajlandó az olyan ember a' kivél szeliden, az emberi jussak betsben tartásával, és egyforma rendel bánnak; vad-dá, alatsonya, makatsá, és minden roszra hajlandóvá válik az olyan, kivél durván, kény szerént; megalatsanítólag bánnak; mert ez levetkezi, amaz érzi emberi méltóságát. A' pölgári társaságnak egy aránt gyermekei minden hazafiak, egyaránt oltalmazó szárnyai alatt vagnak, egyaránt tartozik azokat védelmezni, és a' megbántatottnak elégtételt szerezni.

6-or Azon jóltévívő bátorságban létel, és mind azon jók, mellyeket a' pölgári társaság tagjaival éreztet, terhekkel vagnak egybe köttetve, mellyeket minden hazafinak hordozni kell. A' terhek magában is kedvellen, könnyiti annak hordozását, ha annak felvétele egyforma rendel, és szelidtséggel esik-meg; ha a' keményen, ön kény szerént való bánás, ha a' házi tsendesség megháborítása nem tézsi azt irtóztatóvá, és nem ad alkalmatosságot ellent állásra, vétkestselekedetekre, és bosszu-állásra. Ilyen a' hajós legények erőltetett szedése Angliába, és a' katona fogás minden jól elrendelt Státus principiumaival ellenkező módja némely országokba.

7-szer A' jó rend; és illő határok közé szorított politziai vigyázat eleit vészi a' gonosz tselekedeteknek, midön a' rosz tselekedetekre való alkalmatosságnak eleibe áll. A' tudatlan, miveletlen ember nem annyira principiumok, mint szokás szerént tselekszik, és kitsinyen kezdve lassan megyen nagyobb gonoszságokra; ha akadáljokra talál elején, és nem tselekedhetik rosszat, szokássá válik benne a' rendes törvényes maga viselet; és jó emberré lészen.

8-or Kevés ember, és kivált kevés miveletlen ember kerűli a' rosz tselekedet-

teket kötelességeinek érzéséből, és a' virtus szeretetéből, a' büntetéstől való félelem nagyobbára az akadályoztató tartalék. Erős akadály ez csak úgy lehet, ha meghatározattul tudhattja kiki, hogy minden törvény ellen való tselekedeteknek mitsoda hüntetést szabott a' törvény, és hogy azt annak rendelkezése szerént elmúlhatatlanul el kell szenvedni annak, a' kire a' törvény által-hágása reá bizonyosodik. Szükséges hogy meghatározott büntető törvényes könyve légyen minden Státusnak, és annak a' józan okosságon épültnek, a' Státus' tzeljához, a' nép ki miveltségéhez, geniussához, és állásához, alkalmaztatva a' lehetőségig szelidnek kell lenni.

9-er Eltartoztattja a' gonosz tselekedettől az embert, ha tudja hogy annak végbe-vitelét el nem palástolhattja, és a' ki tudódás esetében bizonyosan követi azt a' büntetés. Ne légyenek a' politiai rend hijánossága miatt a' gonosz tselekedetek a' felsőbbség előtt el rejtve; a' tisztviselők által lehető elbékélések, kedvezés; és más tekintetek által a' törvényt megsértő a' büntetést ne kerülhesse-el, a' ki nyomozások' rendetlensége ne könnyítse a' vétkek el palástolását. Ne légyen a' törvény pokhálóhoz hasonló, mely a' kitsiny legyeket meg fogja, a' nagy dolgok által keresztül rontatik. Légyen a' büntető perek foljása meghatározott, és az az illő oltalom el nem rekesztése mellett serény, hogy a' büntetés a' vétket mentől előbb kövesse, és az által nagyobb bé foljással légyen a' jobhittásra, és másoknak el irtóztatására.

10-er A' fogházok, és a' rabokkal való bánás légyenek tzel szerént valók a' jobhittásra.

NB. Ezen tárgy nevezetes, és ezen elmélkedés már is igen hosszas lévén, erről külön bővebben fogom elő adni vélekedésemet.

Nintsen ezen tárgy ki merítve, nem engedi azt a' hely: de egy buzgó hazafi szive kiömlése, talán foglal magába olyan igasságokat mellyeknek közönséges tétele hasznos lehet. Ha szinte hijános is ezen elmélkedés a' tárgy maga minden hazafi figyelmét megérdemli. — Mentől többen érzik az érdeklött igasságokat annál hamarább, és állandóbb módon érődhetik-el a' szép tzel; nem érheti azt el az Igazgatás minden igyekezete mellett is, ha azt az alattvalók' meggyőződése, és buzgósága nem segíti. — Sapi-
enti pauca. —

A' Hunyadi Mátyás Király ideje a' magyar culturára nézve

Egy időt sem kell, sem ditsérni, sem gyalázni, a' másiknak conto'jára. A' kik, azt mérik állítani: hogy a' magyar nemzet' culturája, még ma sem érte el azt a' magasságot, a' hol állott a' Mátyás Király ideje alatt, azon kötelességek ellen tselekesznek, mely szerént minden embernek, időnek, és helynek, csak a' magáét tartoznak megadni.

— A' Mátyás Király' idejét, az addig eltölt idővel hasonlítva össze, a' magyar culturára nézve, minden ditsérettel, és magasztalással lehet említeni: de mostani tudományos culturáját Nemzetünknek azénál többnek nem tartani, sőt még addig nem haladotnak esmérni állítani, ez vélekedésem szerént mind-a' két időnek sértése, és gyalázatja. A' Mátyás Király' tudományos intézetei, az ő tudományokat betsülő lelkének, nemes gondolkodásának, és szerető szívének érdemes születjei voltak. Az egy Nagy Lajost kivéve, szinte semmi hazai, és nemzeti példák által, nem lelkesítettvén, a' mit tette' fontos tárgyban, tulajdon ditsőségének maradhat. Ha, a' mit ő, Nagy Lajossal, elkezdett, a' jelenvaló időig, hasonló energiával, és előmenetellel folj-

tatodott volna; ma, a' magyar nemzet', és Haza' ditsőségének Egeről messzebb ható sugarok rogyognának. Hogy pedig ez így nem történt, ennek egynél több okai voltak. Ezek közé lehet tenni: hogy nem állottak a' Státus' kórmánnya mellett mindenkor olyan emberek, a' kik annyit tudtak, és akartak is volna tenni; mint tudott, és akart az említett megboldogult jó Király. Ezek közé lehet tenni, hogy sokakban, az elég erőss akarat és nemes készség, olyan akadályokban ütközött, mellyeken, a' legmérszebb, és állhatatosabb megküzdés után is, nem lehetett győzdelmeskedni. De ezek közé lehet tenni különösen a' magyar nemzet' és Haza' pólári sorsa' kívülről, és belőlről származott számos viszontagságait. A' háboru nem barátja, sőt ellensége közönségesen a' tudományoknak. A' hol, mindennek fő gondja, élete', és vagyonja' hátorságának őrzése, ott nem lehet várni, hogy a' tudományok és szép mesterségek — a' tsendes órák', szorgalom', és megfontolás' ezen gyermekei-szülessenek és nevedjenek. Anynyit megtudok, engedni, hogy a' genie poéta' talentuma, a' hartz' véres mezejéről is tud — mint az ott győzdelmeskedett vitézek — ditsőséget aratni, hērősi, vagy szomoru versekben foglalván a' győzdelmesek' tetteit, és az elestek' inségeit: de elmarad — sőt tsirájában elmetsevézik, a' huzomos reflexiót, és tsendes gondolkozást kívánó alaposabb tudomány. — Nem minden plánum gyarapodik, a' vérrel való öntözés alatt.

Hazánk, a' török' kóborlása — véronása, és pusztítása alatt, semmi előhaldást, a' tudományokban, nem tehetett. Egy tudományt betsúló nemzet, mint elenség is, viszenbé jót, a' meghódolt földre — áldást tud ott hagyni, az inség' árjában is: de a' tudatlan elrontja azt is, a' mit talál. A' Spanyolok, a' Maurusok-

tól, sok jót, és szépet tanultak; a' midőn a' Magyartól; a' Török' pusztításának árja, mindent elsepert.
(végezete következik).

A' Werklis Rigó

Csüggő fővel, horzadt tollal
Sohajtozott magában
A' kis dallos barna Rigo
Bézárt kalitzkájában,

Midőn egy ott elreppenő
Varju károgó szája
Ily' méltatlan szemre-hányást
Kiabála reája:

Háládatlan! ki helyt ülve
Elelmedet-megleled,
'S nyájas Gazdád gyügyegéssel
'S szeliden bánik veled;

Még is komor dőlyfősséggel
Jóltévődöt megveted,
'S izifra Werklis énekeddel
Ritkán gyönyörködteted.

Meg-álj otsmány rágalmazó!
Fogd-meg piszkos nyelvedet
'S halgatatlan ne szórd reám
Gyáva Itéletedet.

Ha el veszik Szabadságom
'S Nemem' nyelvét megtiltják,
'S egy rossz Werkli tsinalónak
Nótájára szoríttják,

Mit ér akkor a' jó Élet? —
Ah! édes Szabadságom!
'S Honnyi nyelvem' gyászolom én
Míg megemészt rabságom.

Így felelt a' komor dallos
Megvető tekintettel
Az ostoba károgónak,
'S a' — szégyennel repült-el.

A' felbuzdult Magyar

Életének V-dik Esztendejére — bátor-
kodék az *Erdélyi Híradó*, tele remény-
séggel, a' tudományos pallérozódást be-
tsúltni tudó Magyarat megszólítani. El-
érte ő azt a' bódog időt, melyre — rang-
szerént tisztelt Olvasóinak tudtára — gyak-
ran utalt, — “*hogy a' Magyar nyelv' meg-
állapításával várakozunk*, Legkegyel-
mesebb Jó Fejedelmünk' legbetsesebb
Ajándékára, *A Magyar Akadémiára*
(mely *Arpádia* nevet érdemelne?!). Ír-
juk ajtaja' szemöldökére annak — *Aüte
épha* — s tegyük ötet Nyelvünkön-
versengésünkben Békebíráknak, mineku-
tánna nemes és törvényes Opposition-
kat is meghalgtván, meg fogta fontolni
's — *Szóllott* : — hadd ne tulajdoníttson
Magános magának véghatározó *Píát*-ot
— a' 19-dik Esztendőszázban! Állítsuk-
fel a' mi' valódi Atya-Királyunk', I-ső
Ferentz Austriai Tsászár' Felsőleges Ké-
pét és az Ó Képének V-dik Ferdinánd
kész Királyunknak is a' Képét, minde-
nütt, valahol igazi Magyar lélek lehell
és magyarul lélezkzik! V-dik Ferdinánd
az, Kinél felségesebben nem tette-be lá-
bát Fejedelem a' magyar küszöbön. Ő-
szüljön-meg a' *Második* az *Elsőnek* életé-
ben! — Isten tartsd-meg Mind-a'-Kettőt!

Ha vólt Nemzetét szerető olyan Ma-
gyar, a' ki talán tsak hideg vérrel te-
kintette ezelőtt saját életét; nints mód
benne, hogy most ne kívánnjon — ha le-
het — erővel is élni, legalább addig, míg
várva-várt kedves Arpádiájának, a' bú-
söngött Nemzet' ditső Palladiumának elő-
tseperedését tapasztalván, ezt mondhattja:
örömost meghalok!“

Most tehát Nemes lelkű Magyarok! kik
a' Nemzeti-Nyelv' szörnyű hatalmát, most
élő idegen példákon is tapasztaljátok, —
most — most áll-be az az idő, melyben
újja kell születnünk, mivelődnünk, tanul-

nunk, pallérozódnunk, munkálódnunk;
teremtő lelkeket elő-állítanunk; nevel-
nünk, bódogódnunk, ditsóúlnunk — ni-
hil est quod non cedat. *Huszonöt ezer
arany's a' többi*, — jó-forma hypomo-
elium a' süjjedező nyelvet az iszaphól ki-
emelni. Fél-hólton is örveud a' Magyar,
látván, Nemzete' elő-tseperedését, érez-
vén, tapogatott fájós oldalának enyhü-
lését; — a' mi kevés görts még lábait kör-
nyékezné, hihető, ezt is nem sokára kihe-
veri. Olvasgassunk, a' Systemák mellett,
midőn az oskola' porát leráztuk, pra-
ctica Munkákat is, foljó írásokat, Aurorát,
Hazai Tudósításokat, Tudományos-Gyűj-
teményt, Magyar-Kurírt, Társalkodót,
Erdélyi Híradót (az idegen nyelveket se-
mellőzvéen-el) *előkelőleg* Magyar Mun-
kákat, ha Magyarok akarunk maradni —
absit blasphemía —

— Illyen kedvező környületek között, ki-
vólna az, a' ki a' tőle *kittelhető* lépésb
nem kívánná megtenni a' tudományos,
jó és *hasznos* Munkák' elő-segállására?
— senkiről, igaz Magyarról nem lehet
feltenni. *Kittelhető* lépésről szóllunk, mely
igen kevés embert rekeszt-ki. Addig ver-
jük a' vasat, míg meleg; — akkor ipar-
kodjunk, mikor van mód az elő-kapasz-
kodásban. — Pest, nov. 3. 1830.

Magyar Gedeon.

Az Erdélyi Híradó a'

Mértéktár II-dik Kötetével együtt, fran-
co küldve, a' mindjárt jövő Fél esztendőre
5 for. Conv. pénzben: ha pedig a' *Társal-
kodó* is kívántatik mellé; úgy, 2 fntal. több.

A' Nzeti. Társalkodó

magánosan, külön franközva, ugyanazon
idő alatt 2 for. 30 kr. Conv. pénzben.

A' Hasznost és Jót betsúltni tudó Ns. Pub-
licumhoz teljes bizodalunk van, hogy ezt a' két
foljó-írást további szó nélkül is elő fogja segíteni.